

*О.С.Олійник, старший викладач, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнко;
О.М.Ляховецька, бухгалтер*

ЗАЛУЧЕННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ДО ВИРОБНИЦТВА СПИРТУ

Стаття містить питання залучення трудових ресурсів до виробництва спирту на заводах України загалом, а також на підприємствах Подільського регіону.

***Ключові слова:** трудові ресурси, виробництво, працюючі, спирт.*

Постановка проблеми. Особливістю суспільства сьогодення є таке явище як безробіття, що має місце з часів перебудови. Це відбулось в результаті багатьох причин, однією з яких є зменшення виробництва, впровадження нових технологій та інше. Останнім часом також на ринку праці відбулись негативні зміни, що пов'язані зі світовою економічною кризою.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями залучення трудових ресурсів займалися і займаються видатні вчені-економісти С.І. Бандур, Д.П. Богиня, І.К. Бондар, О.А. Бугуцький, М.І. Долишній, О.І. Здоровцов, Ю.М. Краснов, Г.І. Купалова, В.І. Лишиленко, В.В. Онікієнко, І.С. Пасхавер, С.І. Пірожков, І.В. Прокопа, Л.О. Шепотько, В.Г. Швець, Є.І. Ходаківський, В.В. Юрчишин, К.І. Якуба, вчені країн близького зарубіжжя В.Г. Костаков, В.Ф. Машенков, В.Н. Поздняков, Є.С. Русанов, Г.С. Струмилін, А.Б. Соскієв, М.І. Самодурова, М.І. Сидорова, Я.І. Черкаський, В.Я. Чураков, Г.І. Шмельов, В.Н. Якімов та інші дослідники. Поряд з цим залишається ще недостатньо вивченими питання використання трудових ресурсів у спиртовій сфері в кризових умовах господарювання. Розгляд проблеми раціонального використання трудових ресурсів стосовно спиртового виробництва в умовах економічної кризи набуває особливої актуальності у зв'язку з катастрофічно швидкими темпами спаду виробництва і вивільнення робочої сили з галузі.

Мета статті є аналіз використання трудових ресурсів в спиртовій галузі на Поділлі.

Виклад основного матеріалу. Трудові ресурси - це частина населення, яка має фізичний розвиток, розумові здібності і знання, які необхідні для роботи в економіці. До трудових ресурсів належать: населення в працездатному віці; населення, старше й молодше від працездатного віку, яке зайняте в економіці. Вирішальну роль у трудових

ресурсах відіграє працездатне населення в працездатному віці. Працездатне населення - це сукупність людей переважно робочого віку, здатних за своїми психофізіологічними даними до участі в трудовому процесі. У будь-якому суспільстві працездатне населення поділяють на дві групи: економічно активне та економічно неактивне. Співвідношення між цими групами залежить від соціальних, економічних, політичних і демографічних умов. Частина населення, яка зайнята суспільно корисною діяльністю, що приносить їй прибуток являється економічно активним населенням. До економічно неактивного населення відносять тих, хто протягом певного тривалого періоду не належить до зайнятих та безробітних. Це, зокрема, такі категорії населення: учні та студенти; домогосподарки; отримувачі доходів (пенсіонери та ін.); інші (отримувачі державної або приватної допомоги, діти, які не відвідують школи). Під «використанням трудових ресурсів» розуміють:

- а) рівень зайнятості працездатного населення в суспільно корисній праці;
- б) його розподіл між галузями і сферами національної економіки і по території країни;
- в) ефективність використання робочої сили на виробництві. Розрізняють так звані потенційні і фактичні трудові ресурси. Потенційними трудовими ресурсами, які не використовуються, називаються трудові резерви даного часу, які необхідно залучити в суспільне виробництво. До них відносять населення, зайняте у своєму домашньому господарстві, доглядом за дітьми та інше населення, яке не бере участі в суспільному виробництві.

До потенційних трудових ресурсів, які не використовуються, належать також учні працездатного віку, які навчаються з відривом від виробництва у вищих та середніх навчальних закладах, в училищах, особи, які перебувають на військовій службі. Ці контингенти являють собою потенційні трудові ресурси, але не даного часу, а деякої невіддаленої перспективи. Трудові ресурси, які фактично використовуються, - це зайняте населення, тобто населення, яке має заняття, що приносить доход. До населення, зайнятого в усіх сферах економічної діяльності, віднесені особи працездатного віку, старші за працездатний вік та підлітки, які протягом року були зайняті економічною діяльністю: працювали за наймом або не за наймом, на умовах повного (неповного) робочого дня (тижня) незалежно від характеру роботи (постійна, тимчасова, сезонна, випадкова, разова). До населення, зайнятого в усіх сферах економічної діяльності, належать зайняті на державних, колективних, приватних, індивідуальних, сімейних підприємствах, включаючи безкоштовно працюючих членів сімей; зайняті в

установах, організаціях, незалежно від форми власності; у міжнародних організаціях; зайняті в окремих громадян; підприємці; ті, хто самостійно забезпечує себе роботою (зайняті індивідуальною трудовою діяльністю), зайняті в особистому підсобному сільському господарстві, в селянському (фермерському) господарстві; служителі релігійних культів та ін. Тобто населення, зайняте в усіх сферах економічної діяльності, складається з населення, зайнятого в галузях економіки, та населення, зайнятого в інших сферах економічної діяльності. У середньому за 9 місяців 2008 р. в Україні за даними Державного комітету статистики чисельність зайнятого населення у віці 15- 70 років становила 21,3 млн. осіб, що на 178 тис. осіб більше у порівнянні з попереднім роком. Рівень зайнятості населення віком 15-70 років збільшився з 59,1 до 60,1 %. Чисельність безробітних у середньому за 9 місяців 2008 р. скоротилася на 31,2 тис. і становила 1,4 млн. осіб. Рівень безробіття, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП) знизився з 6,2 % за 9 місяців 2007 р. до 6 % за 9 місяців 2008 р.

Протягом 2008 р. на обліку в центрах зайнятості перебувало 2,5 млн. осіб. При цьому протягом останніх двох місяців року було зареєстровано майже 530 тис. незайнятих громадян. Так, у листопаді 2008 р. щоденний приріст осіб, які шукали роботу за сприянням служби зайнятості, становив 8 тис., у грудні - 9 тис. осіб. Протягом грудня 2008 р. було зареєстровано 286,8 тис. незайнятих осіб, і це найвищий показник щодо чисельності зареєстрованих громадян протягом місяця за 17 років.

Чисельність громадян, працевлаштованих за направленням служби зайнятості, у 2008 р. становила 1,084 млн. осіб. Однак кількість актуальних вакансій наприкінці 2008 р. порівняно з початком року зменшилась на половину і становила лише 91,1 тис. Найбільш суттєве зниження кількості вакансій спостерігалось листопаді та грудні 2008 р. (щоденно на 3-4 тис.).

Розглядаючи наслідки світової економічної кризи, ми не можемо не звернути увагу на використання трудових ресурсів в бюджетонаповнюючій сфері народного господарства, а саме в спиртовій, а тому дослідимо це питання по даних підприємств ДП «Укрспирт» загалом, і на підприємствах Подільського регіону при допомозі таблиці 1.

Представлені дані свідчать, що незважаючи на ситуацію в світі, в спиртовій промисловості України триває тенденція до спаду відносно залучення трудових ресурсів при виробництві спирту. Це наслідком багатьох причин, як вказувалось раніше. Отже, загалом по спиртовим підприємствах державного підприємства «Укрспирт» положення задовільне, а саме залучення трудових ресурсів зменшилось на 25 відсотків.

На Поділля стан погіршився на 30 відсотків. Серед Подільських областей найгірше становище в Хмельницькій області, в ній цей показник досяг 45 відсотків. В Вінницькій області ситуація на рівні майже всього Подільського регіону і становить – 38,5 відсотка. Лідером даного регіону являється Тернопільська область в якій зниження досягло менше 15 відсотка.

В абсолютному значення стан залучення трудових ресурсів в виробництві спирту дещо інший. Так по «Укрспирт» чисельність працюючих зменшилась на 3267 осіб, а на Поділля на 1474, що становило 45 відсотків від зменшення чисельності по «Укрспирту». По областям положення трошки змінилось. Так, найкращий показник звичайно на Тернопільщині, тут чисельність зменшилась тільки на 249 осіб. На Хмельниччині відповідно на 310, а на Вінниччині - на 915 осіб. Таким чином, залучення трудових ресурсів в спиртовій галузі зменшується.

Таблиця 1

Зайняті на підприємствах спиртової галузі

Роки	ДП «Укр.-спирт»	Поділля	В тому числі по областях		
			Вінницька	Тернопільська	Хмельницька
2000	13227	4764	2378	1708	678
2001	14098	4761	2408	1757	596
2002	14002	4765	2395	1745	625
2003	13650	4771	2386	1787	598
2004	12469	4588	2114	1799	675
2005	12444	4343	1942	1749	652
2006	11902	3987	1790	1741	456
2007	11441	4217	1633	1683	445
2008	10639	3461	1536	1558	367
2009	9960	3290	1463	1459	368

Висновки. В умовах економічної кризи з метою соціального захисту населення необхідно забезпечити реалізацію заходів за наступними напрямками:

- формування системи моніторингу ситуації на ринку праці;
- модернізація трудового законодавства і законодавства про зайнятість населення;
- забезпечення збалансованої профпідготовки та попиту на робочу силу;
- підвищення територіальної мобільності робочої сили;
- стимулювання економічної активності населення;
- підвищення якості робочих місць.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення» від 25.12.2008 р. № 799-IV.
2. Державна програма зайнятості до 2010 року.
3. Гаркавенко Н. Напрями вдосконалення політики зайнятості населення у ринкових умовах //Україна: аспекти праці. - 2008. - № 6. - С. 26-32.
4. Головач А.В., Захожай В.Б., Головач Н.А. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика. - К.: КНЕУ, 2005. - С. 313-328.
5. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія. - К.: Знання-Прес, 2004. -615 с.
6. Корчевна О., Кир'янова О. Організаційно-психологічний супровід сприяння працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів: компетентнісний підхід // Україна: аспекти праці. - 2009. - №3. - С. 32-36.
7. Папієв М. Соціальний захист населення в умовах фінансово-економічної кризи в Україні //Україна: аспекти праці. - 2009. - № 2. - С. 7-13. Праця і зарплата. - 2009. - № 17-19.
8. Стефанишин О.В. Зайнятість молоді в Україні: проблеми і шляхи їх розв'язання //Управління трудовими ресурсами: проблеми і перспективи розвитку: Збірник доповідей міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 1. - Хмельницький: ТУП, 1997. - С. 251-253.
9. Інформація Державної служби зайнятості.
10. Інформація Державного комітету статистики України //www.ukrstat.gov.ua.

Anatatsiya. Stattya includes involvement of human resources for alcohol production plants in Ukraine in general, as well as at Podolsk region.

Keywords: *human resources, production, employment, alcohol.*